

FIESTAS DE SAN JOSE

LLIBRET

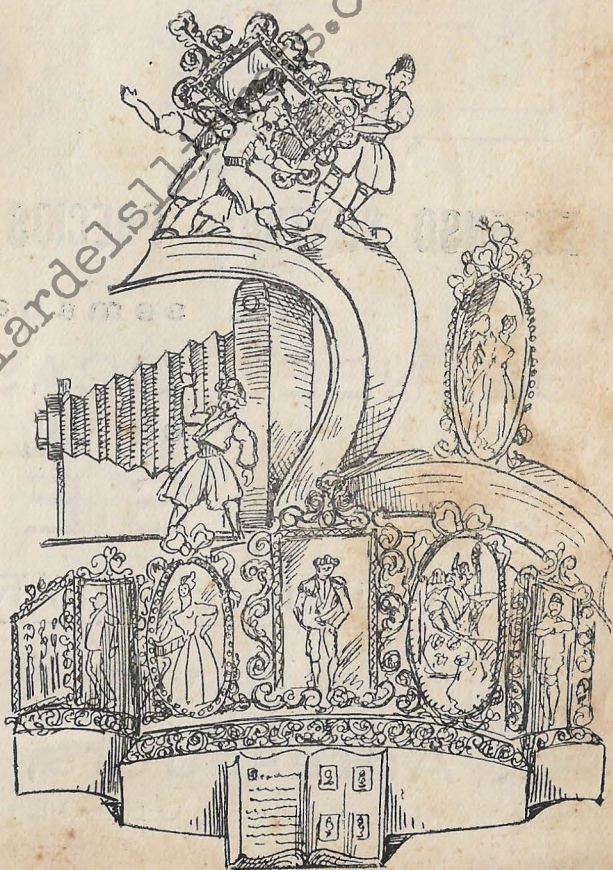
de la

Falla del Comerç

de la Plaça del

Mercat Central

A n y
1943

Prèu: 1 Peseta

El As de Oros

Géneros
de Punto

EXTENSO SURTIDO - PRECIOS DE FABRICA

esta semana

GRANDES OCASIONES

en

CAMISERIA

VISITEN ESCAPARATES

VENTAS MAYOR Y DETALL

C. Adresadors, 2 Entresuelo y Principal

DETRAS DE OLIMPIA

Una advertència important pera 'l que no estiga al tant.

Si es cèrt i està demostrat
que tot ver llibret de falla
deu provocar la rialla,
puig p'a d'aixó l'han tramat,
no será menys veritat
(apart critèri divers),
que no es un llibret de vers,
d'elucubració poètica:
es metàfora sintètica
per darrere i per l'anvers.

Paralel a este critèri,
tota falla deu de tindre
art, pero sense melindre;
eclosió de breu impèri,
de sarcàstic ministeri
per a flor d'un dia es feu;
no se destiná'l conreu
de un'obra definitiva,
en rivets de sempreviva,
com se crea p'a un museu.

Té per nòrt i gestació
la sátira i la ironia,
collita qu'así se cria
de fácil reproducció.
Es ingeni i expressió
del art; pero de tals formes,
qu'usa la impressió per normes,
reproduint a natura
en felix caricatura
glosant sons pecats deformes.

Provist d' estòc i muleta así comença el poeta.

El autor d'este "llibret",
provist de estòc i muleta,
brinda com tant de "maleta"
poregós i desinquet.
Difícil es el apret
en que la sort me posá,
puix no es una becerrá
lo que tinc que despachar
i es clar, tinc pòr de pegar
alguna qu'atra "espantá".

El públic es exigent,
perque dit siga de pás,
concurrir en éll el cas
de qu'es mol inteligent.
Pero hi ha l'inconvenient,
al traçar este disenyó,
de que al posar mon empenyo
en lo desig d'agradar,
jo no sé com torejar,
si en sevillá o en rondenyo.

¿Torejaré 'n los pèus junts,
o carregaré la sort? .
¿Pareixerá masa fòrt
escriture sobre algúns punts?
Jo me cenyiré als asunts
que representen la falla,
i si l'alliòli's talla
per bronc o marraix el bòu,
en un atre robell d'òu
vorem si la salsa es cualla.

Baldoví: tu qu'en el cèl
no't falta racionament
i estás tranquil i content
menjant coquetes en mèl.
Fes qu'acabe el meu recèl
per temor a una empastrá:
proyectam una alená
de ta gracia cicatera,
inspirantme la manera
de qu'acerte la estocá.

Lliuram de la incomprensió,
de febles, de mamelucos,
i p'a fer un "Cantacucos"
prestam el teu guitarró,
qu'al meu li falta el bordó,
está mut i desmarjat;
mira si está badocat,
qu'en mes ansies, no lográes,
tot es pegarli ditáes
i no tòque ni raspat.

I en la méua invocació,
no se si m'alucini;
pero viu a Baldoví
oferintme protecció.
Este pòu d'inspiració,
que no s'ha honrat, com degué,
espill dels hòmens de bé,
de patriotisme i amor,
sense guardarnos rencor,
molt bondadós me digué:

—Som valenciàns, ¡qué caram!
i en algo s'ha de coneixer:
feu el humor prevaleixer
encá que impere la fam.
Si tot el mon, en un clam,
veu desquiciar-se'l planeta,
¿per qué no a la ment inquieta
li hau de procurar conhòrt,
sent així que vòl la sòrt
que se feu mols la punyeta?

Si del valenciá es l'emblema
el tabal i la donçaina,
¿per qué l'alegría amaina
i desapareix la flema?
¿No fon sempre 'l nòstre lema
la fisga i el epigrama?,
puix seguiu aquell programa
tan clàsic i convenient,
avans de qu'el sentiment
vos acòre en fòc y flama.

En una lluita constant
transcurreixen vòstres dies,
perdent fòrses i energies
i sempre més, anhelant.
Bò serà, que mentres tant
el esfòrç vos aniquila,
tingau un'hora tranquila
com els habitants de Jauja,
que tot ho prenen a rauja
i deixen creixer l'anguila.

Enveját, per rialler,
fon el gèni valencià:
ell mai pensa en el demá,
valent tant com el primer.
No's tròba en lo mon sanser
una alegríja més sana,
ni gracia tan soberana
a la que teniu ahí,
d'espardenya o de botí,
de seda, cotó u de llana.

Suprema sabiduria
es la del que se conforma
en la vida, i te per norma
eixa honrá filosofia.
Tanta cosa contraria
vòstre gust i voluntat,
que tot el que defraudat
ven les seues ilusions,
deu atendre les rahóns
de que així es la humanitat.

Rigau puix, vixcau la vida
en lo major empirisme,
ja que del mon, en l'abisme,
tots sufrim nòstra ferida.
Venturós aquell qu'olvida
sa existencia atribulá,
i sòlta una carcallá
(clar indici de plaer),
no sentint el trist deler
d'un afany, qu'es malogrà.

A Deu, poeta en vinagre,
que sòls tens fam, i vòls fama:
me pòses un telegrama
si t'ocurrix lo d'Almagre.
I deixat estar el magre
qu'es mol vixcós i calent;
no't pase com al parent
boticari de Castalla,
qu'al final de la batalla
ni li quedá pòts ni ingüent".

Esta fon la consecuencia
de la meua invocació:
gotjar la fausta visió
d'aquell mestre en gaia ciència,
qual magnitud i excelència
brillá tant, com brilla el sol;
no se sujectá 'l peròl,
ni ant la injustícia callá...;
pero así, en cada bugá
anem perdent un llansòl.

Amics i gent maragata
que p'a tot teniu reproges:
ni tot el fum es de boges,
ni en tocar pèl, digau rata.
¿Hi haurá cosa mes barata
que'l oir cantar a un grill?
Si en mon natural sencill,
dic que l'anguila s'esmuny
enca que apretes el puny,
¿hi ha en lo dit algún perill?

La pusa quant naix, ja pica;
i en Llíria hi ha la costum,
qu'en apagar-se la llum,
tots a fosques, significa.
Lo apuntat, be mos esplica
que ni ha molta dona guapa
en totes les parts del mapa,
pero así en Valencia mes...;
qu'entre lladres, no's pèrt res,
pero no apareix la capa.

No cregau qu'es Sancho Pança
qui em bufa l'orella i diu,
puix cada pardaï son niu
i a mal present, esperança.
Siga bona o mala dança,
sabrán al fi, mes de quatre,
de pòc de seny u calatre,
mes o menys i tart o pronte,
qu'el burro sòl fer-se un conte
i el arrier s'en fa un atre.

A tot hòem li pasará
lo del pòbre Pelegrí,
que vixqué hasta que morí
pegant l'última alená.
I així com Marc no lográ
eixir-se'n de la Cuaresma,
ni la semana ser sesma,
dínés pocs; pero pecats,
encá que disimulats
tots ne tenim una resma.

I l'humana condició
en sa flaquea tan varia,
plasma el secret de la saria,
qu'eixia pel cornaló.
Vullguen els dòctes o no,
gats i rates no fan lliga;
i la dòna, com la figa
cuán tòrs el còll, está bona,
segons el adage abòna,
i no hi haurá qui'm desdiga.

En fi, ja pròu de bollit:
¿p'a qué més abracadabra?
Tot lo que naixca de cabra,
per força ha de ser cabrit.
Si tant refrá't dona enfit,
lector, de veres ho sent:
úntat el melic d'ingüent
de granòta o sangrantana,
i si este ingüent no te sana...
te farà el ventre lluent.

En esta falla teniu, uns cuants "Retratos al viu"

Llegidor, este's el tema
que la Comisió ha triat:
p'a que un artiste afamat
el destinara a la crema.
Asunt de gracia i de flema
i dit de pás, en bemòls,
perque no's tracta tan sòls
de reproduir l'ímage
en antic o modern trage:
es cuestió de mols mes vòls.

De l'escala de la vida
plasma casos i moments
afalagats i contents
d'una esperança cumplida.
Mòstra l'hora divertida
del qu'alcançá'l seu desig;
per un o per atre mig
encontrarás retratats
a folls, a celebritats
i algun peixet... del bolig.

Sòl, per regla general
(cuan de disfràços se trata),
que cadascú se retrata
siga o no per Carnaval,
de lo que fon l'ideal
a que aspirá quimerètic,
resultant molt antiestètic
i digna d'una drapá,
l'efígie que mòstra ufá,
seriós i peripatètic.

Se retrata de torero
el que té més pòr al bòu,
i el veus tan terne i tan tòu,
remilgat i pinturero,
que ni hasta el mateix Granero
tingué les seues hejures;
l'arrogancia i les bravures
de don Tancredo i Garrufo,
pentinant coleta i tufo,
p'a endemprés fer... diablures.

Un tio en lo seu bigòt
ostenta el traje de jula
en ademans de gandula
o de bravía del clòt.
Arrastrarlo com Camòt
p'a que no quede ni raça,
sería la millor traça
a tamanyes aficions:
mariners de sensacions
que naveguen cuan s'arrasa.

A Cristobal el del òu,
no al que asombrá l'univèrs,
sinó al que inventá el mal tèrs
i tant de roido mòu...
Bé's veritat que l'anòu,
com advertix el refrá,
a mes roido... fallá,
i p'a qu'el refrá es cumplicea
l'ha de vore aquell que vixca,
quedar-se un òu en la ma.

Don Cornelio Topahor
ha volgut perpetuar-se
i es natural: retratar-se
per si se pèrt la llavor.
Vegen al pobre senyor
en traje de fantasía.
L'ampliasió es de valía,
i el marc, fina cornucòpia:
fon gust de la dòna pròpia
i per consell d'una tia.

Una fiel reproducció
del toreo femení
ha dut el fallero así,
recordant que hagué afició.
Numerós públic ¿com no?
s'encandilá ant el palmito
de les hòst de Conejito...
i huí, la dòna torera
mos ensenya la montera
qu'es confon en un manguito.

Qui fa mig sigle era infant,
nostàlgic recordará
aquell célebre Milá
que no tingué semejant,
puix del valor fon jagant
en intrepidés notòria;
just serà que per a glòria
d'un tan humil heroisme,
sucumbit al fatalisme,
el mostrem per a memòria.

Atre actor melodramàtic
(figa i castanya pilonga),
fon Pepito Villalonga,
de continent mayestàtic.
Moral sana, ser simpàtic,
de no mol vulgar cultura,
li pegá la giflaúra
per l'abstrusa ingenieria,
i en éll, Valencia tenia
la mes popular figura.

Ahí va una estampa de fira:
la ròda dels caballets,
en la que gics i grandets,
ca ú pèr lo seu delira.
Mentres que la ròda gira,
ben distintes sensacions,
tròben en les rotacions
de tan artístiques moles:
uns pèr el roce de boles
i atres p'el sangolejóns.

(...Rampatamplam patamplam...)
Célebre cuadro de Goya:
d'así naixqué aquella Troya,
niu d'enredros i de fam.
D'este indigest ansisam
del qu'el pòble quedá fart,
ha reproduit el art
en fortuna manifesta
als components de l'orquesta
qu'en ella prengueren part.

Al vindre la primavera
(espléndida floració),
fa la seua aparició
nòstra belleça fallera.
Concedir la bandolera
pòsa en apret al jurat,
perque ben averiguat
i sense apasionament,
totes tenen argument
i... això, dols i atarrosat.

I así tenim el retrato
d'una parella feliç,
que per l'any setanta sis
(era del bicarbonato),
se casaren en boato,
gran lujo i magnificència;
doná la coincidència
de que a la novia apoyaben
els pardals gròsos que hi haben
mes empinats de València.

Per últim, no pot faltar
la reina dels "Jocs Florals",
suprem anhel d'ideals
que rípiós fa almacenar.
Discret, puix, es silenciar
esta image tan simpática
i omítixc l'epigramática
condició d'esta pedrera,
p'a dirigirle sixquera
la reverència més ática.

Atres siluetes vorás
sobre'l plint que tens davant:
demostració palpitant
del progrés que va a gran pás.
En les ales de Pegás
s'arribá a la perfecció,
i Daguerre'n la invenció
del caixó i la ratonera,
fins a la Leica altanera
nos mòstra la evolució.

Pero Crónos inflexible,
sense mires ni respèctes,
tira tots estos objectes,
al rincó de lo inservible.
Reserva p'al combustible
los retrats qu'en ilusió
feu una generació,
¡ay! per desgracia lluntana,
i tanta "pos" soberana
sufrix despreci o baldó.

Lo menos que pòt pasar
(i d'aixó soc testimoni),
es que un flamant matrimòni
qu'el retrat va dedicar,
vaja p'el temps a parar
a les mans d'algún badòc,
que l'usa p'a ensendre'l foc
a manera de ventall,
i no'l gasta... p'a un trevall,
perqu'el cartó es presta pòc.

Picotáes de Titòt

M'agrades molt en retrat,
airosa, guapa i menuda,
i ne vulc ú Soledat;
puix com en ell, estás muda,
tots tindréu tranquilat.

"Fotos" dels fills d'Angelita
i dels nebots de Jogim;
molta planta, pòc raim,
i la faena p'a Rita.

Fulla de Calandari

Una parella amorosa,
en cèrta esprá del estiu,
arrullantse i fent giu giu
pasegen l'horta frondosa.
Temperatura ardorosa
se refleja en los semblants
d'aquells feliços amants
del camp i l'agricultura,
qu'están com... la confitura
i s'agarren, vergonyants.
Un dacsar que retaòr
en la senda els ix al pás,
oferix en este cás,
un descans mol tentàòr.
De repent, en gran rubor
(i clar que sense pensar)
se figuen entre'l palmar
que discret, aguanta i calla.
Endevina endevinalla:
¿Qué fan dins de lo dacsar?

—(La solució'n mañana)—

Traducción sintetizada de la "Explicación y Relación"

La falla lleva por título «Retratos al vivo» y no tiene más alcance que poner de relieve el contraste que ofrecen los retratos de generaciones pasadas, por su indumentaria, costumbres y modalidades, comparadas con el presente. ¿Quien no ha reparado alguna vez, en esos característicos álbums que, para sarcasmo, suelen reposar entre las cosas olvidadas, en los que lucen su efigie, ascendientes, muchas veces desconocidos para el propio familiar?

De esta ignorancia salva únicamente, el artista fallero, aquellas figuras relevantes que por su notoriedad pasaron a la historia. Seres que sobresalieron por bien distintos conceptos, irrumpiendo al conocimiento, debido a su popularidad, excelencias, o simplemente por sus excentricidades.

La falla reproduce, irónicamente, retratos de «Garrufo», «Don Tancredo» y otros populares, junto con esos retratos realizados «al minuto» en barracas de feria y otros lugares de expansión humorística. No faltan en la colección de «fotos» ni intimidades, ni conmemoraciones de fechas solemnes; retratos estos últimos, en los que no obstante camppear en ellos frecuentemente dedicatorias efusivas, suelen tener un destino poco decoroso, y si no se les dedica para determinada función, es porque el cartón carece de condiciones propicias a este menester.

En el «llibret» se insertan refranes, modismos y frases en valenciano, aplicadas a situaciones y paradojas, cuya traducción es a todas luces improcedente, dado que únicamente pueden producirle algún regocijo o hilaridad, al que conoce nuestra expresión.

El artista reproduce en la falla un célebre cuadro de Goya, cuya realización no tiene más propósito que hacer un alarde de facultades, al plasmar esta obra tan conocida.

**Servicios combinados a domicilio,
Marítimos, Terrestres y por Camión,
entre Barcelona y Valencia**

**SERVICIO ESPECIAL a Gran velocidad en
el tren Correo, entre Barcelona y Valencia**

**Acarreos, embarques, seguros,
tránsitos, aduanas, facturaciones**

 **Transportes
MONLLOR**

BARCELONA:

C. Parque, núm. 1 - Teléfono 16219

VALENCIA:

Clavé, núm. 18 - Teléfono 12011

**Corresponsales en las principales poblaciones
de España y extranjero**

Un Coñac que no se discute

Viejo de la Riva 1870

La simple degustación
del viejo Coñac «LA RIVA»
dá al humano corazón
fulgores de llama viva,
prestando tanta alegría,
tal placer, tal optimismo,
que su bebida es lo mismo
que cobrar la lotería.
Por eso es casi un axioma
que el hombre de vida activa
prefiere el Coñac «LA RIVA»
por su solera y su aroma,
y porque su ancianidad
lleva sangre tan ardiente,
que el que lo prueba se siente
lleno de felicidad.

Si después de ver las fallas
ves que el cansancio te priva
toma una copa «LA RIVA»
y verás que bien te hallas.

Un excelente aperitivo:

FINO LA RIVA